

Uvodnik

Kršćanske vrjednote – nadahnuće za stvaranje vrhunske umjetnosti

Neizmjerni su doprinosi Katoličke Crkve hrvatskoj kulturi. Biskupi, svećenici, redovnici, redovnice, vjernici laici u 13 su hrvatskih stoljeća na današnjem tlu, svatko na svoj način, u svojem vremenu i svojim okolnostima, kao pojedinci ili organizirani u ustanove, oblikovali kršćanski identitet kroz duhovnu i materijalnu stvarnost koju su živjeli. Bogata su ostvarenja u društveno-političkom, gospodarskom, znanstveno-obrazovnom i kulturno-umjetničkom hrvatskom korpusu jer je Crkva živjela sve ono što je živio narod. Kroz književnost kao umjetnost riječi oblikovana su djela vrsne estetike, ali se i afirmirala katolička misao. Još je krčki biskup sluga Božji dr. Antun Mahnić (1850. – 1920.), kao utemeljitelj Hrvatskoga katoličkoga pokreta u prvoj polovici XX. stoljeća, govorio o tome da se zdrava estetika mora slagati s etikom. U tom su smislu svoja književna djela tijekom stoljeća i oblikovali autori nadahnuti kršćanskim vrjednotama. Ono u tom smislu stvoreno do kraja XIX. stoljeća uglavnom je, uz manja odstupanja, poznato i analizirano, no ono nastalo u XX. stoljeću većinom je nepoznato, neistraženo, a onda i neugrađeno u ključne hrvatske književne tijekove, analize, povijesti. Zato hrvatske književnosti kršćanskoga nadahnuća iz toga vremena niti nema u svijesti hrvatskoga čitatelja. Dotadašnji kontinuitet kršćanske književne misli u XX. je stoljeću prekinut jer su katolički književnici stradali od komunističkoga poretka, neki su završili u zatvoru, neki su emigrirali i stvarali u zemljama u kojima su se skrasili, a neki su pisali u intimi svojih domova. U kojoj god verziji, svi su oni nasilno nestali iz hrvatskoga pamćenja. Šteta, zato što su bogati idejno-duhovni književni rukopisi, sve raznorodniji književni žanrovi u kojima se pisalo puni stilsko-formalnih inovativnosti te raznolike poetike nastale u ozračju Hrvatskoga katoličkoga pokreta godine 1945. prerezani. Onemogućen im je razvoj. Ono što je bilo stvoreno nije moglo ući u recepciju hrvatskoga bića, a i nije se mogla osvijestiti srodnost hrvatskih katoličkih književnih tijekova s tadašnjim europskim katoličkim strujanjima. Slično je, nažalost, i danas, tridesetak godina nakon uspostave demokratskih okvira, a onda i konkretne pluralnosti, u Republici Hrvatskoj. Zasad nema sveobuhvatnoga organiziranoga prezentiranja i vrjednovanja bogate hrvatske kulture nastale na kršćanskim zasadama uoči i za vrijeme komunističkih represija. Zato su mnogi važni autori i njihova umjetnička ostvarenja, kao i događaji, i dalje

u zaboravu. Suvremenost ne nosi važne poticaje i potpore nadležnih za razvoj hrvatskoga kršćanskoga umjetničkoga rukopisa, premda je odavno jasno da katoličke odrednice vjere i morala nisu zaprjeka stvaranju vrhunske umjetnosti. Poticaji stvarateljima danas su na pojedincima koje još uvijek pokreću ideali i pokojoj rijetkoj ustanovi koja se prihvati organizacije određenoga kulturnoga projekta kršćanske inspiracije. Potpore nadležnih izostaju ili su minimalne. Medijima, koji oblikuju javno mnijenje, kršćanske vrjednote nisu „roba“, a kamoli imperativ, dok se u društveno-političkim procesima kršćanske vrjednote javno više ističu u tzv. folklorne potrebe, a ne kao standard ponašanja i istinski ideal življenja.

U tom je kontekstu iznimno važan zajednički projekt Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Glasa Koncila i Udruge za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“ posvećen književnosti. Riječ je o znanstvenom skupu „Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća“ koji se, sa željom reafirmacije katoličke književnosti u Hrvatskoj, održava bijenalno od 2014. godine. Dosad su u Križevcima održana četiri znanstvena skupa, 2014., 2016., 2018. i 2020., a radovi s tih simpozija objavljeni su u trima tematskim brojevima časopisa Kroatologija Fakulteta hrvatskih studija. U ovoj su četvrtoj tematskoj Kroatologiji znanstveni radovi s četvrtoga simpozija koji je u Gradskoj knjižnici „Franjo Marković“ u Križevcima, s podnaslovom „Prešućene stranice književnosti u komunističko doba“, održan 24. listopada 2020. godine. Riječ je o šest znanstvenih doprinosa koji sadržajno upućuju na vrijednost i važnost katoličke književnosti u cjelokupnosti hrvatske kulture i književnosti.

I dok se javnosti predaju ove interpretacije književnih djela ili književnih časopisa kršćanske inspiracije u analitičkim procjenama poznatih hrvatskih znanstvenika i stručnjaka s više znanstvenih ustanova, organizatori pripremaju novi, peti znanstveni skup „Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća“ koji se planira održati u Križevcima u subotu 20. listopada 2022. I taj će biti posvećen prešućenim stranicama književnosti u komunističko doba s naglaskom na kritičko-umjetničkoj analizi pojedinih djela kao potencijalnih doprinosa hrvatskoj književnosti te na interdisciplinarnom pristupu temi, i to iz perspektive kroatistike i kroatologije, povijesti i filozofije, komunikologije i drugih humanističkih i društvenih disciplina. Istovremeno se nametnula potreba za još sustavnijom i sadržajnijom skrbi za književnošću kršćanske inspiracije kojoj sâm simpozij može biti tek jednom od sastavnica. Na taj će izazov odgovore dati budućnost.

Troje organizatora znanstvenoga projekta „Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća“ u svojim temeljima sadržavaju cjelokupan spektar vrjednota koje kršćanstvo nosi. Fakultet hrvatskih studija utemeljen je s ciljem

njegovanja hrvatskoga nacionalnoga i kulturnoga identiteta. Zato kroz svojih osam odsjeka zauzeto nastoji ostvariti svoje temeljno određenje. Glas Koncila u gotovo 60 godina postojanja kao glavni katolički tjednik u Hrvatskoj kontinuirano se brine o promicanju hrvatske književnosti kršćanskoga nadahnuća, a kao nakladnička kuća svoj je vrhunac postigao u osnivanju izdavačkoga projekta „Hrvatska katolička baština XX. stoljeća“ kojim u desecima objavljenih knjiga predstavlja vrhunske katoličke intelektualce i njihove realizacije. Nastala prije petnaestak godina u starom kraljevskom gradu Križevcima, Udruga za promicanje znamenitih Križevčana „Dr. Stjepan Kranjčić“ promiče suvremenu kršćansku književnost na nacionalnoj razini, ponajprije u organiziranju natječaja za književnost kršćanske inspiracije, kako za odrasle („Književni Kranjčić“), tako i za učenike osnovnih škola („Dječji Kranjčić“) s cjelokupnoga hrvatskoga prostora. Udružene oko zauzetosti za književnu katoličku baštinu sve tri ustanove pozivaju na premošćivanje umjetno stvorenoga diskontinuiteta u proučavanju hrvatske književnosti i kulture. Zato su na peti simpozij i suradnju s organizatorima pozvane sve ustanove i pojedinci koji žele i mogu dati svoj obol u obogaćivanju ovoga vrijednoga projekta. Dobro došli!

doc. dr. sc. Tanja Baran,
predsjednica Udruge za promicanje znamenitih Križevčana
„Dr. Stjepan Kranjčić“ i članica Organizacijskoga odbora znanstvenoga
projekta „Hrvatska književnost kršćanskoga nadahnuća“